

Друга світова війна призвела до значних змін у долі України. Хоч Україна і зазнала великих збитків (зруйнований економічний потенціал, численні людські втрати), значно розширилися її кордони, зросла політична й економічна вага республіки в СРСР, вона вийшла на міжнародну арену як суб'єкт міжнародного права, докорінно змінився склад її населення.

І, що найважливіше, вперше за багато століть майже всі українські землі були об'єднані кордонами однієї держави.

Питання про західний кордон СРСР, а відповідно й України, гостро постало під час завершальних операцій Другої світової війни в Європі. Воно активно обговорювалося під час Тегеранської (1943 р.), Ялтинської (1945 р.) та Потсдамської (1945 р.) конференцій глав держав антигітлерівської коаліції. Насамперед радянське керівництво прагнуло закріпити за собою ті території, які СРСР здобув на початку війни.

Адміністративно-територіальні зміни УРСР

Кордон з Польщею	Кордон з Чехословаччиною	Кордон з Румунією	Передача Криму до складу УРСР
<p>9.IX.1944 р. — Люблінська угода між урядом УРСР і польським прорадянським Тимчасовим урядом, за якою Польщі передавалася частина українських земель — Закерзоння: Підляшшя, Холмщина, Посяння, Лемківщина, де проживали 800 тис. українців.</p> <p>16.VIII.1945 р. договір між СРСР та Польщею про радянсько-польський державний кордон, який проходить по «лінії Керзона» з відхиленням на схід на 5–8 км.</p> <p>1951 р. — на прохання Польщі обмін прикордонними ділянками. Остаточне розмежування польсько-українського кордону.</p> <p>1944–1946 рр. — тотальне переселення майже 490 тис. українців із Закерзоння на територію УРСР.</p>	<p>26.XI.1944 р. — з'їзд делегатів народних комітетів Закарпаття в м. Мукачевому схвалив Маніфест про воз'єднання Закарпатської України з УРСР.</p> <p>29.VI.1945 р. — договір між Чехословаччиною і СРСР юридично закріпив рішення з'їзду.</p> <p>22.I.1946 р. — утворення Закарпатської області, центр у місті Ужгород.</p>	<p>10.II.1947 р. — радянсько-румунський договір, за яким до УРСР відходили Північна Буковина, Хотинщина, Ізмаїльщина, тобто юридично закріплювалися кордони, встановлені в VI.1940 р.</p>	<p>19.II.1954 р. — Президія ВР СРСР — указ про передачу зі складу РРФСР до складу УРСР.</p> <p>26.IV.1954 р. прийнято закон.</p> <p>Мотиви: господарські зв'язки, територіальна близькість, «дружба й довіра» рос. народу до українського.</p> <p>Реальність: наслідки депортації, необхідно відродити народне господарство.</p> <p>Наслідки: потужна сировинна, промислова база, здоровниця; вода, електрика, газ.</p> <p>1975 р. — Гельсінська угода про непорушність кордонів.</p>

Операція «Вісла» — IV–VIII.1947 р.

Хоча обмін населенням між УРСР і Польщею було завершено, у 1947 р. чимало українців проживали на укр. етнічних землях Закерзоння. Щоб колонізувати ці землі і остаточно приборкати УПА, що фактично контролювала ці терени, польська влада, за погодженням з радянським керівництвом, провела депортаційну операцію «Вісла». Заступника міністра оборони Польщі К. Сверчевського. Близько 30 тис. польських воїнів, спираючись на підтримку радянських і чехословацьких військ, які блокували кордони, оточили формування УПА і в запеклих боях знищили або захопили багатьох укр. вояків. Під загрозою покарань у стислі строки усіх українців і членів змішаних українсько-польських сімей (близько 160 тис. чол.), було виселено зі східних районів Польщі (укр. етнічних земель), на захід і північ Польщі так звані «повернуті землі» (від Німеччини). Тих, хто чинив опір відправляли в конц. табір Явожно.

3.VIII.1990 р. сенат Польщі засудив операцію «Вісла» як злочинну.

Зовнішньополітична діяльність УРСР

Керівництво УРСР	Розширення прав	Організація Об'єднаних Націй	Україна в міжнародних організаціях
<p>Монополія комуністичної ідеології.</p> <p>Сталінізм — різновид тоталітаризму.</p> <p>1938 р. — XII.1949 р. — перший секретар ЦК КП(б)У М.С. Хрущов.</p> <p>III–XII.1947 рр. — Л. Каганович.</p> <p>1949–1953 рр. — Л. Мельников.</p> <p>Відновлювалась діяльність органів радянської влади. У 1947 р. вибори до Верховної Ради і до місцевих Рад.</p> <p>1946 р. — Раду Народних Комісарів (РНК) перейменували у Раду Міністрів.</p>	<p>Сталінське керівництво хотіло збільшити кількість своїх представників в ООН, тому дало дозвіл УРСР на міжнародні відносини.</p> <p>III.1944 р. — утворено Народний комісаріат закордонних справ УРСР.</p> <p>Очолив Д. Мануїльський.</p> <p>Народний комісаріат оборони УРСР (В. Герасименко), але діяв фіктивно.</p>	<p>V–VI.1945 р. на установчій конференції в Сан-Франциско УРСР увійшла до складу ООН як член-засновник.</p> <p>Д. Мануїльський очолив комітет з підготовки тексту преамбули (вступу) і першого розділу Статуту ООН.</p> <p>1948–1949 рр. — УРСР не-постійний член Ради Безпеки ООН.</p>	<p>На 1950 р. УРСР — член 20 міжнародних організацій.</p> <p>VII–X.1946 р. — українська делегація брала участь у Паризькій конференції.</p> <p>II.1947 р. — УРСР уклала мирні договори з Італією, Румунією, Угорщиною, Болгарією і Фінляндією.</p> <p>1948 р. — Дунайська конференція про режим торгового судноплавства.</p> <p>1954 р. — УРСР стала членом ЮНЕСКО — постійної комісії ООН з питань освіти, науки та культури.</p>

Відбудова — 4-а п'ятирічка — 1946–1950 рр.

9.II.1946 р. Й. Сталін виділив 4 основні позиції економічного розвитку: метал — для виробництва озброєння і обладнання підприємств; паливо — для підтримання роботи заводів, транспорту; бавовна — для виробництва обмундирування; хліб — для забезпечення армії продовольством.

С/г	Промисловість	Проблеми відбудови	Соціальна сфера	Голод
<p>С/г отримало лише 7% капіталовкладень у народне господарство.</p> <p>- Нестача фахівців.</p> <p>- Нестача техніки.</p> <p>- Централізація та регламентація колгоспного життя.</p> <p>- Низькі заготівельні ціни на с/г продукцію.</p> <p>- Присадибні ділянки давали селянину 70% грошей, 80% м'яса.</p> <p>- Податки на урожай із фруктових дерев та кущів.</p> <p>На початку 50-х рр. виробництво с/г продукції 84% довоєнного рівня.</p>	<p>80% капіталовкладень на важку промисловість та військово-промисловий комплекс (ВПК) і лише 13% на розвиток легкої і харчової. На 1950 р.:</p> <p>- вугілля — 93% довоєнного,</p> <p>- чавун, сталь — 95%,</p> <p>- електроенергії більше 100%,</p> <p>- машинобудування — в 1,5 рази більше.</p> <p>- 1947 р. — Дніпрогес дав струм.</p> <p>Економіка України відбудовувалась як частина загальносоюзної економічної системи.</p> <p>У 1945 р. частка України в загальносоюзному виробництві знизилася порівняно з довоєнним періодом з 18% до 7%.</p>	<p>- Відмовились від «плану Маршалла».</p> <p>- Покладалися лише на внутрішні ресурси та трудовий ентузіазм робітників.</p> <p>- Соц. змагання, рух передовиків і новаторів.</p> <p>- Державні позики,</p> <p>- Збільшення податків,</p> <p>- Повернули з евакуації лише 15% підприємств.</p> <p>- Гонка озброєнь — «холодна війна».</p> <p>- Командно-адміністративна система.</p> <p>- Відновлення довосенної моделі н/г, старі технології.</p> <p>Не зважали на людські долі.</p>	<p>- Не вистачало продовольства і найнеобхідніших речей.</p> <p>- Житлова проблема.</p> <p>- Безпритульні діти.</p> <p>- XII.1947 р. — скасували продовольчі картки.</p> <p>- Низька купівельна спроможність.</p> <p>- 1947 р. — грошова реформа (найбільше постраждало сільське населення — 1:10).</p> <p>- II.1948 р. — указ про виселення з УРСР осіб, які ухиляються від трудової діяльності в с/г, «громадські вироки».</p>	<p>1946–1947 рр.</p> <p>Посуха, розруха.</p> <p>Південні і південно-східні області України зібрали менше посіяного.</p> <p>Високі плани хлібозаготівель.</p> <p>11% експорту вистачило б, щоб урятувати від голоду.</p> <p>Відновлено дію закону «про п'ять колосків».</p> <p>У III.1947 р. «м'якотілого» М. Хрущова було замінено на «твердого» Л. Кагановича.</p> <p>Жертвами голоду стали 1 млн осіб.</p>